

DE LICHTJAREN

JENS MEIJEN BIJ DE BEZIGE BIJ

Xenomorf (gedichten, 2019)

Jens Meijen

DE LICHTJAREN

Roman

2021

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Dit boek is mede tot stand gekomen dankzij een
stimuleringsbeurs van Literatuur Vlaanderen en
een bijdrage van het Nederlands Letterenfonds
en het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Copyright © 2021 Jens Meijen
Omslagontwerp Jens Meijen
Omslagbelettering Studio Jan de Boer
Omslagbeeld © René Magritte, *Le Seize Septembre*,
c/o Pictoright, Amsterdam 2021
Beeldbewerking omslag Plusworks, Amsterdam
Foto auteur Simon Debbaut-L'Ecluse
Vormgeving binnenwerk Aard Bakker
Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort
ISBN 978 94 031 2281 6
NUR 301

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®)
mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Once I had a dream I was falling from the sky
Coming down like running water
Passing by myself in light
In the morning, I would wake to the sound of someone's voice
Like little whispers through the silence

I'm moving through the dark
Of a long black night
And I'm looking at the moon
And the light it shines
But I'm thinking of a place
And it feels so very real

— THE WAR ON DRUGS, 'THINKING OF A PLACE'

I

Twee voeten zinken in het zand. Een man hurkt neer. Uit zijn korte, gerafelde jeansbroek priemen twee gebronsde knieën. Hij strekt zijn arm uit, pulkt een schelpje uit het natte zand en houdt het in het dunne laagje water dat tussen zijn tenen spoelt. In de verte dobbert een visserboot. Een wolk meeuwen cirkelt er krijsend omheen. Hun kreten kaatsen over het water en het strand, eindigen ergens in de duinen. Hij houdt het schelpje in zijn ene hand, legt ceremonieel zijn andere hand eroverheen,

en komt overeind. Zijn blote bovenlijf, een koperen bierbuik, blinkt in de zon.

Er klinkt een doffe knal en er spat water omhoog, vlak naast de vissersboot. De boot schommelt, lijkt hoge golven naar het strand te sturen – een chihuahua keft, een paar kinderen gillen, mensen staan op en rapen hun handdoeken op, maar ze lopen niet weg. De man kijkt om zich heen, eerder verbaasd door de ontdekking dat hij niet alleen is op het strand dan door de knal. De mensen kijken vertwijfeld in het rond. Er spoelt een visje aan, ziet de man. Hij stopt het schelpje in zijn zak, raapt het visje op – past zo in zijn hand – en gooit het terug in zee.

Tientallen andere vissen spoelen aan, lichtgrijze schilfers met ronde ogen. Hij grijpt ze met beide handen, de blinkende schilfers, en gooit ze terug in zee, handenvol visjes, totdat hij iemand hoort huilen. Verderop zit een kind op zijn achterste in de branding, half in het natte zand weggezakt, en het houdt een van de grijze vissen in zijn handen. De man gaat naar het kind toe, haalt de schelp uit zijn broekzak en laat die tussen zijn handpalmen aan het kind zien. Daarna blaast hij in zijn handen en geeft hij de schelp aan het kind, dat het visje heeft laten vallen in het natte zand. Er verschijnt een pootje uit de schelp, vaaloranje, scherp, en dan nog eentje, nog eentje, en dan twee minuscule oogjes die het kind aankijken.

Het kreeftje ziet een rozige constellatie van vormen die hem vasthouden, een vochtig gegroefd oppervlak waar het overheen kan scharrelen, daarnaast een rozige

arm, een buik, en daaronder nog het beige zand, en in de verte het schuimen van de zee, een woest lichaam dat het kreeftje met elke golfslag lijkt te roepen. Intussen is het kind gestopt met huilen. De vissersboot start haar motoren terwijl het kreeftje weer in zijn schelp kruipt. De man houdt zijn hand als een afdakje tegen zijn voorhoofd en kijkt naar de boot die nu langzaam wegvaart. Hij zwaait, maar kan niet zien of er iemand terugzwaait op de boot. Het kind naast hem is verdwenen, en het kreeftje in de schelp ligt eenzaam in de branding. Hij raapt het schelpje weer op en ziet hoe de oogjes van de kreeft, net zwarte waterdruppels, zich naar hem toe richten.

Vijfhonderd meter landinwaarts rijdt een felrode reisbus de berg af. Zodra hij uit een van de haarspeldbochten komt, trapt de chauffeur abrupt op zijn rem. De bus komt piepend en hoestend tot stilstand. De mensen in de bus mopperen, staan op om door de voorruit te kijken, en zien een zinkgat midden in de weg. De chauffeur slaat op zijn stuur, opent de deuren, zet een pet op, stapt uit. Er komt een oude vrouw achter hem aan, een azuurblauwe sjaal om haar hoofd gedrapeerd. Ze naderen het zinkgat. De chauffeur vloekt. Andere passagiers volgen, zuchten in de hitte, en schuifelen langzaam naar het gat toe, gehuld in witte gewaden, rieten hoeden en sandalen. Ze lopen zo dicht bij elkaar dat ze haast over elkaars voeten struikelen. De chauffeur wijst naar het wegdek rond het zinkgat en schudt zijn hoofd. Onbegaanbaar, sakkert hij, terugkeren, achteruitrijden, wachten tot de weg hersteld

is. De passagiers stappen de bus weer in, maar de vrouw met de azuurblauwe sjaal blijft staan. Ze gaat dicht naar het gat toe en kijkt naar beneden – een koele wind waait in haar gezicht. Ze hoort stemmen uit het gat, vrolijke gesprekken in een taal die ze niet begrijpt. Haar telefoon trilt. ‘Wifin netwerk beschikbaar’, verschijnt er. Ze kijkt vertwijfeld in het rond. Geen gebouw te bekennen. De chauffeur toetert, de vrouw gaat terug naar de bus. In de bus ziet ze iemand met het hoofd tegen het raam leunen, de ogen dicht en de tong uit de mond, diep in slaap. Ze stopt haar sjaal weer in haar tas, kijkt uit het raam, naar de zee in de verte, het strand. Een vliegtuig lijkt stil te hangen in de lucht.

In het vliegtuig bekijkt een vrouw haar mailbox op haar telefoon. Een nieuw bericht – het mailadres van de man naast haar verschijnt. Vooraleer ze hem kan vragen wat dat te betekenen heeft, stoot hij haar aan met zijn elleboog en wijst naar iemand die aan de andere kant van het gangpad onderuitgezakt zit en duidelijk al dronken is. Ze giechelen. De piloot zegt iets, begint met ‘beste passagiers’ maar twijfelt dan. De witte ruis houdt aan, de passagiers schuifelen in hun stoel. Hij meldt uiteindelijk dat de landingsbaan beschadigd is en dat ze nu boven de luchthaven cirkelen tot er een oplossing gevonden is. Sommige passagiers mompelen tegen elkaar, andere kijken uit de raampjes naar beneden, naar de glimmende hoteldaken, de zee in de verte, het eilandstrand. Bij de luchthaven zien ze een soort zwarte vlek in het midden van de landingsbaan.

De piloot zegt dat er een verzakking ontstaan is op de landingsbaan die eerst hersteld moet worden vooraleer ze kunnen landen. De vrouw ziet in een flits hoe het vliegtuig onvermijdelijk zonder brandstof zal raken terwijl het boven het eiland cirkelt en het luchthavenpersoneel beneden zich geen raad weet met de landingsbaan. Ze ziet hoe het vliegtuig uit de lucht zal tuimelen, hoe ze allemaal te pletter zullen storten. Ze zullen verspreid liggen in de zon, tussen de felgekleurde zwembroeken, de koffers, de ledematen, de duikbrillen. De wind zal waaien alsof de hele wereld leeg is. De vrouw draait zich om naar de man en ziet zijn huid loskomen, een tand tussen zijn lippen door glippen, een stukje schedel uit zijn voorhoofd groeien. Hij kijkt terug, verbaasd over haar grote ogen, haar grijsgrauw gezicht.

De vrouw ziet hoe de tijd zich weer omdraait: een uit elkaar gespat vliegtuig herstelt zich, trekt brokstukken en stoelen en lichamen weer in zijn romp, stijgt achterwaarts op en draait daarna huilend cirkels in de lucht, een tand glipt weer in een mond, een bus rijdt achterwaarts een berg op, een fossiel zinkt weer in het zand.

De dronken persoon is intussen aan het snurken geslagen; mond halfopen, ogen dicht. Iemand heeft de hele tijd geslapen, in het vliegtuig, in de bus, op het strand – diep in een droom gevangen als in een kamer zonder ramen.

AQUARIUM

‘Deze heeft wortelrot,’ zeg je.

Je bekijkt een plant en speelt met een slap, gelig blad tussen je vingers. Ik geloof dat het een calathea is, al ken ik nog steeds de namen niet. Ik leun op het aanrecht en zie hoe je van de ene naar de andere kant van de woonkamer glijdt om de planten water te geven. Je danste vroeger – dat zie je nog in elke beweging. De ventilator in de hoek van de kamer lijkt je lichaam heen en weer te blazen, een wolk in een witte kamerjas met een groen gietertje. Je hebt een

heel systeem om de bananenplanten, calathea's en sanseveria's op te stellen in de kamer, met de pronkstukken, de favorieten met eigennamen als Martha en Héloïse, op de meest zichtbare plekken. Als we een tuin konden betalen, zouden we de mooiste hebben, daar twijfel ik niet aan.

Je hebt me geleerd dat er onmetelijk veel plantenziektes zijn, en ik zeg vaak dat wetenschappers die ziektes makkelijk konden uitroeien als ze dat probeerden. Maar ja, zeg je dan, die ziektes zijn eigenlijk ook wezens; bladluizen moeten ook leven, en virussen technisch gezien ook. Ze willen groeien, moeten woekeren, want cellen zijn van nature voorbestemd om in steeds grotere kettingen aan elkaar te hangen, steeds complexere organismen te vormen. Het voortbestaan van leven is zoals bliksem: het volgt steeds het makkelijkste pad. Als dat door bladstengels of boomstammen loopt, of onze lichamen loodrecht doorklieft, is dat brute pech. Dan is je keel gespikkeld van de amoebes en lijkt je huid op een oude scheepsboeg. Voor de kamerplanten hier loopt het makkelijkste pad – het pad met de grootste overlevingskansen – langs jou.

Zolang ze bij ons zijn, gaan ze ook nooit dood, integendeel: ze blijven groeien tot ze bijna uit hun potten breken, en dan verpot je ze, geef je een deel weg aan vrienden totdat hun woonkamer overstroomt van de planten die ze maar halfslachtig verzorgen, en dan geven zij uiteindelijk die half verdorde planten weg aan andere vrienden, maar meestal gaan ze dan wel snel dood. Ze willen er geen water aan verspillen. Je beweert dat het goed is om tegen de

planten te praten, dat dat wetenschappelijk bewezen is, maar dat komt waarschijnlijk puur door de trillingen van je stem en de voedzame gassen van je adem. Of misschien zorgen mensen die zo gek zijn om te praten met hun planten simpelweg beter voor hun planten. Ik vermoed dat je, wanneer ik er niet ben, je diepste verlangens aan de sanseveria's en calathea's vertelt, ze aan hun tongen hangt als versiering, en ze daarom zo groeien; ze absorberen je.

‘De muren kraken weer,’ zeg ik. ‘De hitte.’ Ik ga van het aanrecht naar de muur en leg mijn hand op het warme behang. Een oude, ruwe huid. Het is zo'n smoezelig gebouw waarvan je weet dat er asbest in de muren zit, maar je kan het niet bewijzen totdat je de muren uitbreekt en het asbest laat vrijkomen – maar dan zou je er zelf een boete voor krijgen. Nu wordt het gebruikt als appartementsgebouw, maar vroeger was het een hotel. Er zijn zelfs ventilatieschachten. Ik wil al lang door de schachten kruipen zoals Bruce Willis in *Die Hard* en je laten schrikken door een geest na te doen.

Het hotel kwam in de problemen toen Airbnb zo populair werd dat ondernemers alle stadsbewoners uit hun appartementen begonnen weg te kopen en de kamers permanent op Airbnb zwierden. Niemand had nog een hotel nodig, en dus ging het hotel failliet en stond het jarenlang leeg. Er braken soms jongeren in om illegale raves te houden in de kelder. Uiteindelijk kocht iemand het gebouw, waarschijnlijk een Spaanse zakenman die hierheen geëmigreerd was, en werd het min of meer gerenoveerd,

tot het absolute minimum om weer bewoonbaar verklaard te worden. Een van de bewoners van het appartementsgebouw hiertegenover, een vrouw die altijd een gele regenjas draagt, heeft me ooit eens verteld dat mijn gebouw vroeger vol dealers zat en dat de klanten in grote groepen voor de deur stonden te wachten. Ik vind de andere bewoners allemaal best vriendelijk, dealers of niet. Je ziet ze nooit, ze zetten hun muziek stiller als je een berichtje stuurt, en door de voetstappen in de hal of het krakende plafond weet je dat je niet alleen bent in het gebouw. Het kost niet veel, houdt de regen grotendeels tegen en soms ook de wind, maar de zinderende warmte blijft wel hangen. Meestal voelt het alsof je in een serre zit. En dan de geur. In de gang ruikt het altijd chloorachtig, een beetje zurig. Misschien zijn dat de chemische stoffen van de zogenaamde drugslabo's, aangekoekt in de ventilatieschachten. Gezond is de lucht hier waarschijnlijk niet, maar hetzelfde geldt voor die hypnotische geuren in de luxueuze miljonairsappartementen die we vroeger bezochten alsof we ze wilden kopen om er rondleidingen te krijgen – jasmijnbloesem, citroengras, Scandinavische sparrenbomen, kruiden die ik niet kon thuisbrengen.

‘Ik zou een slechte miljonair zijn,’ zeg ik.

‘Hoezo?’ vraag je.

‘Ik geef niet genoeg uit.’

‘Ja, logisch, als je geen geld hebt.’

Je zet het gietertje weg en zegt: ‘Als je rijk was, zou het wel anders zijn. Dan zou je waarschijnlijk ook gewoon een

boot kopen en naar het Noorden varen, weg van hier. Dat kan je niet weten.'

Ik zeg: 'We kunnen nog rijk worden. Je weet nooit.'

De bel gaat. Ik neem de parlofoon op en vraag wie het is. Geen antwoord. Voor de zekerheid ga ik naar beneden. Mijn teenslippers kletsen op elke trede. In het voorportaal van het appartementsgebouw, vlak voor de brievenbussen, staat een diepzwarte kist. Op de kist plakt een sticker met HANDLE WITH CARE en daarnaast eentje van de Nationale Post, een van de vele dochterbedrijven van Amazon. Er staat geen afzender op. Ik til de kist op – niet zwaar, wel log – en draag hem naar boven. Met elke traptrede lijkt er iets heen en weer te klotsen, net een platte steen in water. Je staat in de deuropening te wachten. Ik ga naar binnen en zet de kist op tafel. We staan er even naar te kijken.

'Doe hem open,' zeg je. Ik beweeg niet. 'Denk je dat het een bom is of zo?'

Eigenlijk kan dat best, al kan ik me voorstellen dat er betere, goedkopere en efficiëntere manieren zijn om ons uit de weg te ruimen, als iemand dat zou willen. Je opent de klep. Een scherpe visgeur vult de kamer. In de kist zit een plastic teiltje met wat water en daarin een grote, dikke heremietkreeft. Zijn schelp is grijsbruin en bekrast, afgesleten, zijn poten dof oranje. Het dier kijkt ons aan met kraalooogjes op twee benige stokjes, maakt een klikkend geluid, vormt een speekselbelletje rond wat vermoedelijk zijn mond moet voorstellen. Het dier lijkt stokoud, maar misschien is het gewoon uitgedroogd. 'Dit moet een grap

zijn,' zeg ik stil. We whatsappen onze vrienden om te vragen wie ons dit geflikt heeft. Dimitri stuurt een video van een liedje, 'Crab Rave' heet het, waarop een heel legertje krabben staat te dansen op de muziek. De vrienden denken dat we een grapje maken. Ze weten van niets.

'Wat doen we ermee?' vraag je.

'Koken,' grijns ik, en je rolt met je ogen.

We kijken naar de heremietkreeft. We denken dat hij ons ook aankijkt. Moeilijk te zeggen.

'We moeten hem in een aquarium zetten,' zeg je.

'Ja, zoals in die visrestaurants,' antwoord ik. 'Een aquarium voor zo'n beest zal best duur zijn. En wat eet zoiets eigenlijk?'

'We kunnen hem toch niet aan zijn lot overlaten?'

'We zitten nu al bijna aan de limiet van ons waterverbruik. Met je planten die dan ook nog eens zoveel water nodig hebben...'

Je kruist je armen. 'Zoveel water hebben ze niet nodig. Dan betalen we wel bij. Of dan drink ik wel wat minder.'

'Je moet af en toe gaan wandelen met hem,' zeg ik om je te plagen. 'Straks een leibandje gaan halen.' Ik kijk het dier aan. Ik zou hem niet kunnen doden. Met een hamer een metalen pin door zijn lijf kloppen. Nee.

Ik ga naar de dierenwinkel. Of preciezer, de dierenbenodigdhedenspeciaalzaak, maar daar was het uithangbord te klein voor, dus het werd *pet shop*. De winkel is vlakbij. De vorige eigenaar was een tijdje terug uitgegleden en met zijn hoofd op de rand van de toonbank gevallen. We

hoorden de sirenes vanuit ons appartement. Van die sirenes die een ramp aankondigen, die je een perzikpit in je maag geven. Misschien kunnen mensen onbewust horen hoe ernstig een ongeval is door het dopplereffect: als de ambulance sneller voorbijrijdt, klinkt de sirene anders.

In ieder geval was de schedel van de eigenaar verbrijzeld. Veel bloed, schijnt het, en zijn dochter had hem gevonden maar wist het nummer van de ambulance niet meer, zoals dat soms gebeurt bij paniek. Hij is doodgebloed in haar armen, of in één arm misschien, met de andere arm hield ze de telefoon tegen haar oor. Ik wandel naar de winkel op mijn teenslippers en in minstens tien jaar oude basketbalkleding – ik ben nu op een leeftijd dat je voorzichtig probeert om je niets aan te trekken van wat je draagt, zoals toeristen dat doen, of oude mensen, omdat je gemakzucht je ijdelheid begint te overstijgen.

Op straat weerkaatst de zon tussen de haastig witgekalkte gebouwen en de etalages zonder producten, met hier en daar naakte paspoppen en kortingspercentages op de ruit. Andere ramen zijn afgeplakt met zwart plastic, dichtgetimmerd, of afgedekt met een rechtopstaand matras. Het is drukkend heet, bedwelmend. Je voelt je mond en luchtpijp opwarmen bij het ademen.

Op de toonbank in de winkel ligt een foldertje voor ‘haKOEna’, een cursus waarbij mensen kunnen leren hoe ze hun koeien moeten masseren, maar het is me niet duidelijk of dat dient om hun vlees zachter te maken of voor de ontspanning van het dier. Of beide natuurlijk. Het meisje

achter de toonbank begroet me, en ik vraag me af of zij de dochter van de eigenaar is, en of ze elke werkdag weer het bloed van haar vader ziet, hem weer in haar armen houdt. Nodeloos dramatisch van me, natuurlijk. Ik vraag naar een aquarium voor een heremietkreeft, en ik had gedacht dat ze zou lachen, want wie houdt er nu een heremietkreeft – je kan hem niet eens knuffelen, of toch niet écht, al kan je dan weer wel zijn schelp versieren met waterbestendige stiften en glitter –, maar ze kijkt me zelfs niet in de ogen. Ze kijkt voor zich uit, waardoor haar blik rust op mijn basketbalshirt. Ze leidt me mee naar de aquaria, wijst er een paar aan, en vraagt me hoeveel plaats ik heb. ‘We maken wel plaats,’ zeg ik. Ik kan de gedachte niet loslaten, de gebroken schedel in haar handen, hoe ze misschien per ongeluk haar vingers in zijn brein duwde. Zachter dan gelatinepudding door de val tegen de toonbank. Zijn prefrontale cortex herleid tot een borrelend diepzeemeer. De richels waar zijn herinneringen ronddwaalden werden kraters in de vorm van haar vingertoppen.

Het meisje zegt dat er heel wat keuzes zijn, en dat ik rekening moet houden met een aantal zaken, zoals lichtinval, temperatuur, lawaai, en ik knik tijdens haar opsomming. Misschien zou het toch beter zijn om de kreeft naar een asiel te brengen – bestaan er asielen voor zulke dieren? Ze stopt met praten en kijkt me even recht in mijn ogen, druifgroen zijn de hare, en ik meen verdriet te zien dat er waarschijnlijk niet eens is, dat ik in haar ogen projecteer omdat ik denk te weten wat hier gebeurd is. Haar vingers

door het ravijn in zijn schedel, het gebarsten bot dat uit de weg schuift. Het geluid dat zoiets zou maken, een pruttelen of slikken. Ik onderdruk een rilling.

Het druivenmeisje is gestopt met praten. ‘Ja, klinkt goed,’ zeg ik, maar ik weet niet of dat het juiste antwoord is, want ze kijkt twijfelend. Ik wijs naar een grote glazen bak, zeg: ‘Deze dan maar?’, en ze geeft me de details over de levering, want dit is maar een showmodel. Hoe dringend is het, vraagt ze, en ik zeg: ‘Heel dringend, echt’, en leg de situatie uit. Scenario’s over de nabije toekomst ontstaan grotendeels in de prefrontale cortex van de hersenen, en het pruttelend geluid voortgebracht door het diepzeemeer van de man met de gebarsten schedel was dan het uitdoven van alle plannen die hij nog had, van de nieuwe azuurblauwe anemoonvissen die zouden aankomen tot de tripjes naar zee met zijn hele familie.

Het meisje legt uit dat ze hun best zullen doen om zo snel mogelijk te leveren en dat ze hem gerust willen overnemen zodra ze plaats hebben in een van hun eigen tanks, dat ze nu weinig personeel hebben om ze allemaal te verzorgen, en ik knik, wil nog iets zeggen, maar ik raak afgeleid omdat ik de heremietkreeft al in het aquarium zie, in zijn koninklijk glazen huis, met grote schelpen om hem heen, van die nepfossielen, en luchtbellen die uit het zand opstijgen naar boven, en dan zijn oogjes, hij beweegt amper, zit daar maar, had evengoed vastgeketend kunnen zijn, beweegt niet en zit daar maar, nog steeds. Het lijkt misschien zielig, maar in het wild zou hij het niet beter

hebben, bedenk ik dan, want daar was hij al opgevestigd en gooide een kind hem in de lucht om te spelen, of rukte een puber hem uit zijn schelp om hem te vernederen en martelen, of werd hij door een visser gedood om zijn vlees te eten en zijn kostbare schelp te verkopen in een snuisterijenwinkel. Nee, misschien zouden we wel vrienden kunnen worden, de kreeft en ik. Al is het bij dieren natuurlijk nooit zeker of ze bij ons zijn vanwege onze persoonlijkheid – een tergend narcistische gedachte – of omdat we ze eten geven.

Ik zie voor me hoe de heremietkreeft me aankijkt en zonder zijn lichaam op te richten met beide scharen tegelijk tegen het glas tikt. Niet om het te breken, nee, zachtjes, tik-tik-tik-tik. Hij probeert me iets te vertellen. Misschien is dit de eerste poging tot communicatie van een kreeft met een mens, maar ik ken domweg zijn taal niet, en dan besef ik dat ik naar een leeg aquarium sta te gapen terwijl de verkoopster alweer achter de toonbank staat. Mijn gezicht loopt rood aan.

Op weg naar huis loop ik zo veel mogelijk in de schaduw van de gebouwen om uit de zon te blijven. In de hal van het appartement ligt een spoor van vlekken, waterdruppels misschien. Je staat voor onze deur. ‘Hij is ont-snapt.’

Ik lach: ‘Hoe snel kan zo’n dier nu zijn?’

‘Hij is helemaal niet snel, maar ja, als hij weg wil, dan hou ik hem niet tegen; hij doet maar,’ zeg je.

‘Je wilde hem z’n privacy geven, zullen we maar zeg-

gen. Ik ga kijken waar hij is.' Zijn spoor leidt naar het dak.

Het dak is plat en bedekt met een soort korrelige teer. Je kan er makkelijk via de trap komen en de metalen deur naar het dak sluit niet goed, dus de heremietkreeft heeft die waarschijnlijk open kunnen duwen. Hij zit op het dak in de zon. Roerloos. Van hieruit lijkt de stad een kristal dat nog half in de aarde zit: blinkende glazen torens in het midden en eromheen de rijen bruine en orangerode daken. Zo staan we op het dak, ik zwetend, hij opmerkelijk droog, intussen wat doffer en lichter van kleur, niet meer glimmend. Misschien heeft hij het zonlicht nodig voor zijn vitaminen.

Je komt ook naar het dak, laat de metalen deur achter je openstaan. We kunnen nog net de haven zien in de verte, vervormd door de warmte, in van die rillende repen, alsof de gebouwen en de ramen en de kranen van het aardoppervlak af dampen. Je zet een bak met water naast hem, toch genoeg gevuld om hem onder te dompelen, maar niet zo vol dat we over ons quotum gaan. We zetten ook een parasol naast de bak zodat hij wat schaduw heeft, maar hij beweegt zich langzaam weg van de bak. Je pakt hem aan de randen van zijn schelp, trekt hem omhoog – hij strubbelt tegen, krabbelt met zijn poten in de lucht – en plaatst hem voorzichtig in de bak met water. Daar blijft hij zitten. Misschien doet het wel pijn als je hem op die manier oppakt.

'Zo is hij wel schattig,' zeg je met je hoofd schuin.

'Ja, zo cute,' zeg ik sarcastisch.

'Och, geef toe, hij is net een baby.' Je steekt je vinger

uit naar de kreeft en hij heft een van zijn scharen naar je op.

‘Als mijn kinderen er zo zouden uitzien, hoef ik er geen. Dan hadden we ook niet al die shit moeten -’

Je onderbreekt me: ‘Dat is echt gemeen.’ We kijken de kreeft aan. Hij lijkt iets te verwachten.

‘Wat een absolute joekel wel,’ zeg ik. ‘Ik zou bijna op z’n schelp kloppen om te zien hoe sterk dat ding is.’

Je antwoordt niet en gaat weer naar beneden. Ik sta te twijfelen: laat ik de kreeft hier alleen achter, in zijn bak met water, of zou hij dan opnieuw ontsnappen? Hij glimt, lijkt zelfs gegroeid, want de bak met water is hem al wat te klein terwijl dat daarstraks helemaal niet het geval leek.

—

Een paar weken geleden zaten we hier, op het dak, ’s nachts, om af te koelen na een feestje. Het eerste in eeuwen, leek het. In de verte zagen we de kranen, net reigers met lichtgevende ogen door de lampen die de werf nog tot diep in de nacht verlichtten. Ik weet niet meer goed waar ons gesprek over ging – ik reconstrueer uit de brokstukken die nog in mijn hoofd rondrijven: we hadden net geruzied, woorden gewisseld, en keken hier naar de stad, het bloedhete kristal. We kwamen van een feestje bij vrienden, in een geërfd herenhuis met vijf verdiepingen in een buitenwijk. We zaten in de namiddag onder de magere sparrenbomen in de tuin, in de hete luie lucht en met rin-

kelende wodka-cola's in de hand. We wachtten nog op de vrienden-van-vrienden die later zouden komen voor het eigenlijke feest.

De vrienden zaten verspreid over het huis, in de keuken, op de trap, in de woonkamer, bij een ventilator, anderen speelden pingpong in de garage, en het constante klik-klok kaatste door het huis en de tuin, dreef over het gras naar ons toe. Iedereen in de groep nadert intussen de dertig, de een met meer existentiële angst dan de ander, de een met meer zin om aan het 'echte leven' te beginnen dan de ander – maar hoe vaker we elkaar zien, hoe meer ik het gevoel krijg dat we in een soort vagevuur zitten, een oneindig beginnen en eindigen van het leven dat ons vroeger voorgespiegeld werd. De meesten kennen elkaar van de middelbare school en van het Baltisch Kamp, de buurt waar de kinderen van de Oost-Europese mijnwerkers woonden.

Tijdens onze oneindig lege zomervakanties zaten we vaak te niksen in de speeltuin van het park. Dan kwamen er soms nieuwe mensen bij ons zitten, vrienden-van-vrienden die we dan ook in de groep opnamen. Ook op laveloze avonden bij het tankstation, toen we zenuwachtig waren dat de dealers met hun ronkende witte BMW's ons zouden aanspreken, kwamen er nieuwe vrienden bij. Of vlak bij de rotonde waar we vaak zaten, ergens tegen de avond, toen we een steekpartij zagen en het bloeden probeerden te stelpen, het bloed dat over het zandpad liep, een hete, snelle hartslag tegen iemands buik, door een jas, iemands

doorbloede ogen, iemand anders die zei dat hij het vast wel verdiend had. Achteraf bleven er altijd nieuwe vrienden over, nieuwe mensen. En we hadden het altijd overleefd. Zo krijg je al snel het idee dat je onsterfelijk bent, als je maar hard genoeg je armen in elkaar haakt, luid genoeg de volgende ochtend toezingt. Je murmelde dat we te vroeg waren begonnen met drinken, en ik bromde iets terug, zakte onderuit met mijn rug tegen de sparrenstam. We vielen in slaap.

Toen we wakker werden, was het al donker buiten en klonk er muziek in het huis. Het licht uit de ramen wierp schimmen op het gazon. De schaduwen bewogen zich elk op een ander tempo, net of niemand in het huis wist hoe hij moest dansen. We namen onze flets geworden wodka-cola's mee naar binnen, zagen Irina in de keuken, de gastvrouw. 'En, uitgeslapen?' lachte ze boven de dreunende muziek uit. 'Als pasgeboren baby's,' riep je, waarna je de fles wodka van het aanrecht nam, drie shotglaasjes vol schonk en ze aan ons uitdeelde. 'Voor een frisse adem,' knipoogde je, en we dronken de wodka en kusten. Irina zette haar glaasje onaangeroerd neer en zei: 'Als jullie klaar zijn' – we lieten elkaar los – 'moeten we naar boven. Belangrijke meeting. Goed nieuws, *or so I've heard.*' We gingen de woonkamer in, navigeerden door de warme deinende massa naar de hal. Terwijl we de trap opgingen, jij vlak voor me en Irina voorop, zei ik: 'Zo luid, man. Hebben de burens nog niet geklaagd?'

Ze draaide zich naar ons om met een gespeeld kwaad-

aardige grijns. ‘De buren zijn allemaal dood.’

Irina is de dochter van een Finse ambassadeur, een strenge vrouw die ik lang geleden voor het eerst ontmoette op een gelijkaardig feestje. Toen waren we ook met een stuk of tien mensen op het gazon in slaap gevallen, de flessen kristalheldere geïmporteerde wodka nog in onze handen. Irina en ik hadden toen iets; het was nooit helemaal duidelijk wat het was, nog steeds niet – het soort ‘iets’ waarbij je in een donkere kamer naar elkaars hand zoekt wanneer niemand het ziet. Ik werd wakker met mijn hoofd op haar navel. Rond zes uur in de ochtend gooide haar moeder de deur van de veranda open, liep in haar nachtjapon en op teenslippers naar buiten, vloekte en schopte ons wakker. ‘Eruit,’ riep ze, ‘en jij ook’ – tegen Irina, en ze sleurde ons overeind, joeg ons voor zich uit, over de veranda, door de keuken die zo modern was dat ze eerder leek op de cockpit van een ruimteschip, en de woonkamer, en daarna via de voordeur naar buiten. Als ik Irina’s moeder was, had ik haar verboden ons ooit nog te zien, maar dat is nooit gebeurd.

Irina is bij ons beland zoals alle andere vrienden: door plots op te dagen, een porseleinbleek, bedeesd Fins meisje dat in het gras van het park kwam zitten. Ze had ons meteen door, dat we dan misschien luidruchtige, schel lachende gekken waren, maar eigenlijk totaal ongevaarlijk. We hingen rond waar het gevaarlijker leek dan het eigenlijk was – in de steegjes waar ze niet écht dealden, bij het tankstation waar bewakingscamera’s hingen, in het park waar ze niet écht tippelden. Toen al had Irina een rond-

uit luguber gevoel voor humor: ze zocht soms dode ratten tussen de vuilniszakken en slingerde ze aan hun staart in het rond. Dan smeedde ze de rat zo ver mogelijk weg terwijl we lachten als puberale hyena's, en het verbaasde me elke keer hoe hard zo'n rat stuitert. Wanneer ze gooide, doken we allemaal weg, achter elkaar, verschuilden we ons achter een verdwaalde winkelkar of verregende kartonnen dozen.

'Allemaal dood,' herhaalde Irina. We stonden nog steeds stil op de trap. Ze lachte, zei daarna: 'Nee, geen idee, winterhuisjes gekocht of zo', en we gingen verder naar boven.

'Ik vond het niet grappig,' zei je geïrriteerd.

Irina zei zonder zich om te draaien: 'Dat jullie dat geloven zeg, pessimistjes. Niet iederéén gaat dood tegenwoordig, hè!' Irina leidde ons richting het rumoer. De rest van de vriendengroep stond al in de kamer, druk aan het speculeren over Irina's aankondiging. De kamer was groot en wit, duidelijk nog niet helemaal ingericht; op de witte kasten stonden geurkaarsen waarvan je ongetwijfeld de naam kende, van die stokjes die je in geurstof moet zetten, en in de hoek lag iets wat leek op een enorm vierkant cadeau met een doek erover. Irina sloot de deur. Ze gebaarde om stilte. De muziek bonkte van beneden.

'Dus, lieve schatten,' sprak ze de vriendengroep aan, 'we hebben groot, groot nieuws.' Ze wenkte Marco, die naast haar kwam staan en zijn arm om haar heen sloeg. Ze hadden elkaar ontmoet in een schimmelige technoclub, zo'n acht jaar geleden, waar Marco, een potige Italiaan,

kramp kreeg in zijn kaken, die daardoor over elkaar schuurden alsof hij op een kiezelsteen kauwde. Hij stommelde naar de wc, viel net niet van de bouwvallige trap en waggelde door de ondergrondse gang, half aan het dansen en half aan het vallen. Marco stootte tegen Irina aan, en hij verontschuldigde zich zo intens, zo welgemeend, zo oprecht – *mi scusi, signora* – dat ze aan de deur van de toiletten wilde blijven wachten tot hij weer naar buiten kwam, om met hem te gaan dansen. Ze hoorde hem rochelend kotsen op de wc. Toen het even stil bleef, klopte ze op de deur en vroeg ze of hij oké was. Hij antwoordde niet, dus trok ze aan de deur. Het slot kletterde op de grond. Marco zat gehurkt te slapen met zijn broek op zijn enkels en zijn hoofd tegen de wand van het hok. Irina maakte hem wakker, en sindsdien zijn ze een onafscheidelijk duo. Het was het begin van een droom waaruit hij nooit wakker wil worden, zegt hij altijd.

Irina zei: ‘Wij verwachten een kindje. Verrassing!’ We joelden, klaptten. Strooiden knuffels en kussen in het rond. De eerste van de groep. Je ging bij Irina staan om haar te feliciteren, er vormde zich een rij. Dimitri, een Tsjech die al sinds zijn vijfde levensjaar kaalgeschoren rondloopt, kwam naar me toe en zei: ‘Echt bizar, man. Dat Irina de eerste is.’

‘Hoezo?’ vroeg ik, al wist ik wat hij wilde zeggen.

‘Ja, je weet wel.’

‘Nee, wat bedoel je?’

Hij sprak plots zachter: ‘Ja, ze is toch een beetje, je weet wel, anders dan wat je van een moeder zou verwachten.’